Józef Belgrau
Borkowo 2017

Organizacje i instytucje kaszubskie wybrane treści

materiały edukacyjne
II Wojewódzki Konkurs Wiedzy o Kaszubach
Kaszubski Wiec

Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie (ZKP). Dnia 2 XII 1956 r. w Gdańsku powstało Zrzeszenie Kaszubskie. W 1964 r. Zrzeszenie Kaszubskie połączyło się ze Zrzeszeniem Kociewskim i powstało Zrzeszenie Kaszubsko Pomorskie. ZKP jest społeczno-kulturalną organizacją. Głównym celem Zrzeszenia jest wszechstronny rozwój społeczny, gospodarczy oraz kulturalny Kaszub i Pomorza, a także szerzenie w społeczeństwie znajomości tradycji i kultury kaszubsko-pomorskiej. Organizacja posiada ok. 70 oddziałów i liczy ok. 6 tys. członków.

Prezesi Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego (do 1964 r. Zrzeszenia Kaszubskiego)

1956–1959 Aleksander Arendt
1959–1971 Bernard Szczęsny
1971–1976 Jerzy Kiedrowski
1976–1980 Stanisław Pestka
1980–1983 Izabella Trojanowska
1983–1986 Szczepan Lewna
1986–1992 Józef Borzyszkowski
1992–1994 Stanisław Pestka
1994–1998 Jan Wyrowiński
1998–2004 Brunon Synak
2004–2010 Artur Jabłoński
2010–2016 Łukasz Grzędzicki
od 2016 Edmund Wittbrodt

Kaszëbskô Jednota - Stowarzyszenie Osób Narodowości Kaszubskiej. Celem organizacji jest uzyskanie przez Kaszubów statusu mniejszości etnicznej w ramach Państwa Polskiego. Organizacja powstała w 2011 r. i liczy ok. 100 osób. Liderem Jednoty jest Artur Jabłoński.

Instytut Kaszubski powstał w 1997 r. w Gdańsku. Zajmuje się badaniami o problematyce kaszubsko-pomorskiej. Swoje cele realizuje poprzez organizację konferencji i seminariów naukowych oraz rozwijanie kontaktów międzynarodowych. Prowadzi działalności wydawniczą, wydaje m. in. rocznik naukowy *Acta Cassubiana*. Prezesem jest prof. Józef Borzyszkowski, a sekretarzem dr Cezary Obracht-Prondzyński.

Kaszubski Uniwersytet Ludowy im. Józefa Wybickiego (KUL) w Wieżycy mieści się w budynkach przedwojennej gospody przy drodze krajowej nr 20 Gdynia – Kościerzyna. Powstał w 1982 r. jako placówka dydaktyczno-wychowawcza podejmująca sprawy oświaty, kultury i ekologii regionu Kaszub. Pierwszym dyrektorem został Marek Byczkowski. W 1995 r. powstała druga placówka KUL w Starbieninie jako Ośrodek Edukacji Ekologicznej z pracowniami rzemiosła artystycznego. Od 2007 r. KUL posiada własną osobowość prawną i kontynuuje działalność jako Fundacja Kaszubskiego Uniwersytetu Ludowego. Przewodniczącym Rady Fundacji jest prof. dr hab. Cezary Obrach – Prondzyński, a prezesem Zarządu Fundacji jest Marek Byczkowski.

Rada Języka Kaszubskiego, kasz. Radzëzna Kaszëbsczégò Jãzëka. Działa przy Zrzeszeniu Kaszubsko-Pomorskim jako organ zajmujący się między innymi standaryzacją języka kaszubskiego oraz upowszechnianiem i promowaniem wiedzy o nim. Pracuje nad regulacją zasad pisowni i słowotwórstwa w języku kaszubskim. Powołana została w 2006 r. w ramach realizacji Strategii Rozwoju Języka Kaszubskiego. Pierwszym przewodniczącym był Witold Bobrowski. Obecnie Radzie przewodniczy Danuta Pioch. Co roku Rada wydaje Biuletyn Rady Języka Kaszubskiego.

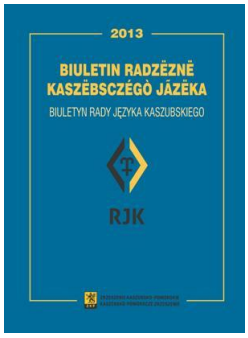

Pomorania Klub Studencki. Jest to organizacja studentów pomorskich uczelni działająca przy Zrzeszeniu Kaszubsko Pomorskim założona w 1962 r. Głównym inicjatorem powstania klubu był Lech Bądkowski. Celem działań Klubu jest rozwój kultury, języka oraz budowa regionalizmu kaszubsko-pomorskiego. Od 1967 r. Klub przyznaje corocznie Medal Stolema, najwyższe wyróżnienie dla osób zasłużonych dla regionu.

Pomerania Miesięcznik Społeczno-Kulturalny. Pismo wydawane jest od 1963 r. przez Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie. Pomerania publikuje artykuły programowe, historyczne, społeczne i edukacyjne dotyczące szeroko pojętych spraw kaszubskich, kociewskich i gdańskich. Teksty pisane są w języku polskim i kaszubskim. Pierwszym redaktorem naczelnym była Izabela Trojanowska, obecnie tę funkcję pełni Sławomir Lewandowski.

Radio Kaszëbë. Jest to prywatna kaszubska rozgłośnia radiowa z siedzibą w Gdyni działająca od 2004 r. Głównym celem jest promocja kaszubskiej kultury i języka. Większość audycji nadawanych jest w języku kaszubskim. Właścicielem jest spółka Media Kaszëbë.

Muzeum – Kaszubski Park Etnograficzny im. Teodory i Izydora Gulgowskich we Wdzydzach Kiszewskich. Skansen utworzony przez Izydora i Teodorę Gulgowskich w 1907 r. w gburskiej chałupie z XVIII w. we Wdzydzach Kiszewskich. Było to pierwsze tego typu muzeum terenowe na ziemiach polskich, a drugie w Europie. Początkowo posiadało sprzęty domowe i gospodarskie, obrazy malowane na szkle, ceramikę oraz czepce haftowane. Obecnie na obszarze 22 ha znajduje się 49 obiektów, w tym chałupy, dwory, szkoła, kuźnia, karczmy, młyny, kościół, budynki gospodarcze i warsztaty rzemieślnicze z okresu od XVII do XX w.

Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej w Wejherowie. Muzeum powstało w 1968 r. z inicjatywy działaczy Zrzeszenia Kaszubsko Pomorskiego w Pałacu Przebendowskich. Instytucja gromadzi i upowszechnia zabytki piśmiennictwa kaszubsko-pomorskiego oraz prowadzi działalność wydawniczą. Pierwszym kierownikiem został Paweł Labuda. Obecnie dyrektorem Muzeum jest Tomasz Fopke.

Muzeum Ceramiki Neclów w Chmielnie. Otwarte zostało w 1993 r. przy warsztacie ceramicznym rodziny Neclów w Chmielnie. W zbiorach znajdują się wyroby ceramiki z ostatnich 3 pokoleń rodziny Neclów. Dla zainteresowanych prezentowany jest proces toczenia na kole garncarskim, malowanie i wypalanie naczyń glinianych.

Muzeum Historyczno-Etnograficzne w Chojnicach. Założono je w 1932 r. w hotelu Polonia. Od 1962 r. mieściło się w Bramie Człuchowskiej. Obecnie jako ulokowane jest w ciągu miejskich murów obronnych. Muzeum obejmuje działy: archeologiczny, etnograficzny, historyczny oraz sztuki.

Muzeum Hymnu Narodowego w Będominie k. Kościerzyny. Działa od 1978 r., w XVIII-wiecznym szlacheckim dworze, gdzie urodził się Józef Wybicki. Muzeum posiada bogate zbiory dzieł literackich i plastycznych, meble, dywany, dziewiętnastowieczne kilimy i obrazy o tematyce patriotycznej.

Muzeum Kaszubskie im. Franciszka Tredera w Kartuzach. Kartuskie muzeum otwarto w 1947 r. Twórcą i pierwszym kierownikiem był obecny patron, Franciszek Treder. W muzeum znajdują się eksponaty związane z codziennymi zajęciami oraz wytworami sztuki ludowej Kaszubów z dziedziny rolnictwa, rybołówstwa, gospodarstwa domowego, garncarstwa oraz sztuki ludowej.

Muzeum Miasta Gdyni. Zostało otwarte w 1983 r. Prezentuje dzieje miasta i portu w czasach II Rzeczypospolitej. W zbiorach znajduje się ponad 50 tys. eksponatów. Od 2007 r. muzeum mieści się w nowym gmachu.

Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku. W 1964 r. otwarto je w odremontowanym Zamku Książąt Pomorskich. Poza bogatymi zbiorami regionalnymi Słowińców i Kaszubów w Młynie Zamkowym, muzeum prezentuje ekspozycję krypty Książąt Pomorskich, zabytki sztuki sakralnej regionu słupskiego oraz dysponuje największą na świecie kolekcją dzieł Stanisława Ignacego Witkiewicza. Filią Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku jest Muzeum Wsi Słowińskiej w Klukach.

Muzeum Wsi Słowińskiej w Klukach. Obecnie jest to Oddział Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku. Otwarto je w 1963 r. z inicjatywy Marii Zaborowskiej i Marianny Sikora. W skład muzeum wchodzą m. in. zagrody, magazyny rybackie i piec chlebowy. Skansen prezentuje przeszłość i kulturę Słowińców. Latem muzeum organizuje liczne imprezy folklorystyczne, w tym sławne Czarne Wesele, czy Pożegnanie Lata.

Muzeum Rybołówstwa w Helu, Odział Centralnego Muzeum Morskiego w Gdańsku. Założone zostało w 1972 r. w poewangelickim kościele z XV w. Muzeum zawiera eksponaty związane z rybołówstwem, gospodarką i ekologią morską oraz dziejami Półwyspu Helskiego.

Muzeum Zachodnio-Kaszubskie w Bytowie. Założone w 1972 r. i mieści się w dawnym zamku krzyżackim. Muzeum prezentuje wystawę etnograficzną, prezentującą kulturę materialną Kaszubów Bytowskich, ekspozycję rolniczo-hodowlaną, łowiecką, zbieracką, rybacką, rzemiosło wiejskie jak kowalstwo i tkactwo, a także wystawę sprzętów domowych, wystawę sakralną oraz portrety książąt pomorskich. Muzeum posiada dwa oddziały terenowe: zagrodę skansenowską we wsi Sominy oraz Muzeum szkoły polskiej w Płotowie.

Muzeum Ziemi Puckiej im. Floriana Ceynowy. Otwarto je w 1980 r. i składa się z Kamienicy Mieszczańskiej, Szpitaliku i miniskansenu Zagrody Gburskiej w Nadolu. Ekspozycje prezentują dzieje miasta, szkołę, kulturę materialna Kaszubów, np. narzędzia, naczynia, tabakiery, hafty, oraz eksponaty związane z medycyną minionych wieków.

Muzeum Ziemi Kościerskiej im. Dra Jerzego Knyby w Kościerzynie. Powstało w 1963 r. jako Izba Regionalna i Izba Pamięci Narodowej przy I Liceum Ogólnokształcącym im. Józefa Wybickiego w Kościerzynie. Od 2000 r. mieści się w budynku ratusza kościerskiego. Muzeum obejmuje wystawy historyczną, etnograficzną i przyrodniczą. W muzeum mieści się makieta XIX wiecznej Kościerzyny oraz pokój Franciszka Sędzickiego.

Centrum Edukacji i Promocji Regionu w Szymbarku (CEPR) Ośrodek edukacyjno-kulturalny założony w 2003 r. w Szymbarku u podnóża szczytu Wieżyca. Centrum założył i rozwijał Daniel Czapiewski. W Centrum mieści się m.in. najdłuższa deska świata, dom Sybiraka, bunkier pomorskich partyzantów, drewniany kościół św. Rafała Kalinowskiego, słynny dom do góry nogami, dom Polonusów z Turcji, największy fortepian, browar, restauracja, centrum kongresowe z hotelem, park linowy i wiele innych atrakcji.

Kaszubski Park Miniatur w Stryszej Budzie. Położony pod Mirachowem, zawiera wierne kopie, w skali 1:25, najbardziej charakterystycznych obiektów Kaszub, Polski i Świata. Są tu kościoły, zamki, dworki i inne ciekawe budowle jak Statua Wolności, Sfinks, Krzywa Wieża w Pizie, twarze amerykańskich prezydentów wykute w skale oraz Chrystus z Rio. Założycielami i właścicielami Parku są Dorota i Grzegorz Skrzypkowscy.

Fundacja Skansenu Pszczelarskiego dra Mariana Jelińskiego w Żukowie. Główne cele to: wspieranie działalności w dziedzinie rękodzielnictwa, wspieranie rozwoju języka regionalnego, ochrona środowiska naturalnego z pszczelarskiego punktu widzenia, realizacja programów międzynarodowych, prowadzenie działalności wydawniczej i szkoleniowej, a przede wszystkim promocja haftu kaszubskiego szkoły żukowskiej.

Park Edukacyjny Zoo - Egzotyczne Kaszuby w Tuchlinie. Park posiada wiele egzotycznych gatunków zwierząt, które goście mogą nie tylko poznać, ale nawet dotknąć i zrobić sobie zdjęcie z wybranymi okazami. Zaś wystawa akwarystyczna prezentuje bogactwo fauny i flory jezior Szwajcarii Kaszubskiej.

Kaszubskie Oko. Jest to kompleks rekreacyjny w Gniewinie przy górnym zbiorniku wodnym elektrowni szczytowo-pompowej *Żarnowiec* z wieżą widokową im. Jana Pawła II w kształcie klepsydry o wysokości 44 m. Obok park dinozaurów i stolemów. Kompleks czynny od 2006 r.

Muzeum Parafialne w Żukowie. Placówka działa od 1991 r. przy parafii Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Żukowie. W skład ekspozycji wchodzą ornaty i sprzęty liturgiczne z dawnego klasztoru norbertanek. Prezentowany jest także jedyny tak zachowany w Polsce zegar kolebnikowy. Eksponowane są też zbiory kaszubskie i wystawa haftu szkoły żukowskiej.